

PHRASEOLOGICAL EXPRESSIONS AMONG YOUTH ON THE INTERNET

ФРАЗЕОЛОШКИТЕ ИЗРАЗИ КАЈ МЛАДИТЕ НА ИНТЕРНЕТ

Sunchica TRIFUNOVSKA-JANIC¹

1 Faculty of Social Sciences, International Vision University - Gostivar*

**Corresponding author e-mail: sunchica.tj@vision.edu.mk*

Abstract

This paper aims to present the most common phraseological expressions of young speakers of the Macedonian language on the Internet. We will pay special attention to the phrases from the Tetovo speech, which abound with dialectal material that is a source of information about the folk culture, customs and traditions of our ancestors. For the purposes of the work, 30 young people of different ages were surveyed, where the most interesting and most common phraseological expressions were extracted. One of the most common phraseological expressions is *Pumpkin green*, 'Тиква зелена' (unripe human), and *He threw the measure at him*, 'Му го фрли меракот' (he likes it).

Keywords: language, internet, phrases, social media, dialect.

Апстракт

Овој труд има за цел да ги прикаже најчестите фразеолошки изрази кај младите говорители на македонскиот јазик на интернет. Посебен осврт ќе им дадеме на фразите од тетовскиот говор, кои изобилуваат со дијалектен материјал кој претставува извор на информации за народната култура, обичаи и традиција на нашите предци. За целите на трудот беа анкетирани 30 млади луѓе на различна возраст, каде што беа ексерпирани најинтересните и најзастапените фразеолошки изрази. Еден од најзастапените фразеолошки изрази е *Тиква зелена* (незрел човек) и *Му го фрли меракот* (му се допаѓа).

Клучни зборови: јазик, интернет, фрази, социјални медиуми, дијалект.

Електронските медиуми имаат мошне големо влијание на помладите говорители на македонскиот јазик. Младите сè повеќе се информираат од нив. Секако кај младите како на интернет така и во секојдневниот говор присутен е и фактот на влијанието на англискиот јазик и информатичката технологија. Фразеолошките изрази претставуваат неслободни зборовни состави кои не се создаваат во говорниот процес туку се репродуцираат во готова форма која се зацврстува со долга и историска употреба во јазикот, а не со моментална употреба.

Фраземите претставуваат повеќе зборовни изрази и термини со специфична синтакса и семантика кои се од затврден зборовен состав, израз што има специфично значење, скаменет дел од јазикот, кои се создадени на таков начин што ако отстраниме еден од неговите елементи, целото негово значење се губи. Фразеологизмите, претставуваат богатство за постојано проширување на лексиката на еден јазик и тоа богатство треба да се негува, да се проучува и да се користи. Тие се слики на творечкиот дух на народот и ги изразуваат „карактерот, битот и мудроста народна“ (Пеев, 1972: 234).

Кобелева дијалектната фразема ја определува како релативно стврдната, експресивна спојка на лексеми кои имаат, по правило, целосно значење кое не е фиксирано во речниците на рускиот литературен јазик и во речниците на жаргон. (Кобелева 2012: 9-10) Според Краева дијалектната фразеолошка единица е локално распространет стабилен спој на зборови кој не влегува во литературниот јазик и има релативно целосно значење. (Краева 2007: 11)

Следниве примери се дел од фразеолошки изрази коишто се употребуваат секојдневно во тетовскиот дијалект.

1. *Свите смо со чара зимава.* (со болест, грип).
2. *Колај работа.* (лесна работа).
3. *Тракоти ка тракоташка.* (зборлест човек).
4. *Ќе фркоса.* (нема да изработи убаво).
5. *Чешиш работа.* (чудна работа).
6. *Тера бојдале.* (повторува иста работа, се инаети).
7. *Паќ жена.* (вредна, чиста жена).
8. *Башка работа.* (друга, посебна работа).
9. *Итар ка лисица.* (за итар, префриган човек).
10. *Жена лавица.* (за борбена жена).

Фразеологизмите се создадени од луѓето за да ја пренесат пораката на говорителот со фигуративно значење, каде што ако соговорникот е паметен и мудар, тој треба веднаш да ја разбере пораката, бидејќи во спротивно тој може да продолжи по свое со однесувањето. На пример: *Го пика носот секаде.* (Се меша во туѓи работи), *Џанот ми го извади.* (Ми здосади), *Не ви е срам.* (Да се засрами од тоа што го прави), *Ич око не ти трепнуе.* (Не се грижиш воопшто) итн. Поврзаноста на фразеологијата со лексичката семантика покажува како синтагмите можат да се претворат во идиоми. Една од овие средства е метафората, каде што целата синтагма или дури и фразеологијата добива фигуративно значење.

Тие се создадени на таков начин каде што ако ги преведеме од првичниот јазик на друг јазик, тие воопшто нема да имаат смисла. Пр. *Пушти нога* (Побрзај), *Не терај бојдалиња* (Не се инаети), *С'клет ме фаќа* (жешко ми е) итн. Интеракцијата на младите преку социјалните мрежи на интернет стана неминовен дел од секојдневен живот каде што при комуницирање и размена на информации тие се истовремено и учесници и најверна публика на интернет. При интервјуирање на младите дознавме дека некои од нив доколку не прикачат фотографија на социјалните мрежи дека се излезени на кафе, прошетка или некој настан, тоа значело исто како да не биле на тоа место.

Некои од нив споделија дека им се случило да не спијат цела ноќ поради видеоигрите на интернет. Како резултат на ова компјутерско дружење, интернетот и социјалните мрежи потполно го променија животот на 21 век каде што директните контакти, разговори и средби се сведоа на минимум, па оттука може да се постави и прашањето: *Дали социјалните мрежи имаа повеќе позитивно или негативно влијание!?* При истражувањето на младите им беше поставено прашањето: *Дали сметаат дека постојаното користење на социјалните мрежи ги оддалечува од реалниот живот? И дали имаат некоја добивка од интернетот?.*

Одговорите беа речиси исти кај сите дека со користење на социјалните мрежи се чувствуваат покул и дека ги следат сите трендови во светот и секогаш знаат што се случува околу нив. На вториот дел од прашањето одговорот на младите беше дека на интернет имаат сè што им е потребно за учење, лектури, книги, есеи и материјали на англиски јазик. Но исто така на социјалните мрежи запознаваат нови пријатели, следат нови светски трендови, добиваат повеќе информации за студирање во странство итн. Секој јазик е жива материја која секојдневно се развива и се менува, но, под влијание на интернетот, огромен број нови зборови навлегуваат во секојдневната комуникација. (Трифунуска Јаниќ, Спасовска, 2023: 219).

Ваквата состојба нè поттикна да направиме анализа на најчесто употребуваните фраземи од англискиот јазик како сленг и интернет-терминологија кај младите во нивната виртуелна комуникација на социјалните мрежи. За целите на трудот беа анкетирани повеќе млади лица на возраст од 12 до 20 години. Во продолжение се најчесто користените фрази:

1. *Таа фотка е толку cool, lol!* (That photo is so cool, lol!)

Во оваа фраза, „cool“ се користи за да се опише убавината на сликата, додека „lol“ ја истакнува иронијата или го пишуваат заради комичност.

2. *OMG, ја имам FOMO, треба да бидем тамо!* (OMG, I have FOMO, I need to be there!)

Во оваа фраза, „OMG“ се користи како израз на изненадување, а „FOMO“ го истакнува стравот од пропуштање на некоја интересна активност.

3. *Таја нова песна има таков swag!* (That new song has such swag!)

Во овој контекст, „swag“ се користи за да се опише стилот или убавината на новата песна.

4. *Selfie game strong!* (Selfie game strong!)

Оваа фраза ја користат младите за да истакнат дека се добри во правење селфи-слики.

5. *#ThrowbackThursday на оваа фотка, YOLO!* (#ThrowbackThursday to this photo, YOLO!)

Во овој контекст „Throwback Thursday“ се користи за објавување на стара слика во четврток како вид на носталгија, а „YOLO“ ја истакнува идејата дека живееме само еднаш.

6. *Ова парти беше epic, сите имаа major fun!* (That party was epic, everyone had major fun!)

Во оваа фраза „Epic“ се користи за нешто впечатливо и сјајно, додека „major fun“ го истакнува колку забавно било.

7. *Подготвен сум за викендот, let's turn up!* (I'm ready for the weekend, let's turn up!)

Во оваа фраза „Turn up“ се користи за опишување на веселба и забава, често во контекст на ноќни излегувања.

8. *Се врати од патувањето, living my best life!* (Just got back from the trip, living my best life!)

Во оваа фраза „Living my best life“ е израз за опишување на период во кој се ужива во животот максимално.

9. *Фитнес рутина - no pain, no gain!* (Fitness routine - no pain, no gain!)

Во оваа фраза „No pain, no gain“ е мотивациски израз, што значи дека за да постигнете резултати, треба да се направат некои напори или жртви.

10. *Само не е easy being cheesy, ама YOLO!* (It's not easy being cheesy, but YOLO!)

Во оваа фраза „Easy being cheesy“ е израз за нешто кичесто или наивно, а „YOLO“ го истакнува концептот на живеење еднаш.

Овие фрази вклучуваат англизми и сленг коишто се често користени во онлајн-комуникацијата меѓу младите луѓе. Од примерите можеме да забележиме дека социјалните мрежи во моментот се главен двигател за промени и претставуваат мегафон на народот и преку нив може да се слушне сечиј глас. Треба да се има предвид дека овие карактеристики на фраземите со англизми можат да варираат и да се менуваат со време. Интернет-културата и јазикот се динамични и континуирано еволуираат, при што младите луѓе ги адаптираат новите трендови и стилови на комуникација. Овие изрази се само неколку примери, а интернет-жаргонот често е динамичен и се менува со развојот на технологијата и трендовите во онлајн-заедницата.

Младите луѓе обично го користат овој јазик како начин за брза и неформална комуникација на интернет, социјални мрежи и други онлајн-платформи. Кај младите говорители во интернет-комуникацијата застапени се голем број на фразеологизми. Честопати истите фрази ги кажуваме сами, бидејќи нашиот дијалектен јазик е богат со тие изрази и од таа причина тие доаѓаат природно без никакво оптоварување. Од истражувањето коешто го направивме сите анкетирани се од тетовското говорно подрачје, така што наведените примери се дадени во оригинал (на тетовски говор).

Најчесто користени фрази кај младите говорители се следниве фразеологизми:

1. Замалевмо од смеење. (Долго време се смеевме).

Пр. *Со Ана вчера замалевмо од смеење.*

2. Пет паре не дава. (Воопшто не се грижи).

Пр. *Оваја мајка ти пет паре не дава за себе.; Таја пет паре не дава за работата.*

3. Пишуе ка со ноге. (Пишува неразбирливо)

Пр. *Ненад пишуе ка со ноге у тетратка.; На писмената ка со ноге му беше пишано.*

4. Жртвено јагне. (Невина жртва)

Пр. *Лошотилок еден, не ми изигравај жртвено јагне.*

5. Покисната кокошка. (Потиштен, депримиран)

Шо си ка покисната кокошка. Овја цел дн ка покисната кокошка седи.

6. Каква е ка чигра. (Итра, брза)

Јана каква е ка чигра некоја.

7. Колај работа. (Лесна работа, без тешкотии)

Пр. *Колај работа ќе средимо све.*

8. Му/И работа кликерот. (Му фаќа умот)

Пр. *Неа и работа кликерот за све.*

9. Шујбе ми е! (Страв сугестивно за нешто).

Пр. *Шујбе ми е касно да идем сама.*

10. Памти на врати! (Услужи ме и ти кога ќе ми треба нешто мене).

Пр. *Ти завршив работа, памти на врати сеа.*

Во тетовскиот дијалект постојат повеќе фразеолошки изрази кои се конектираат со начинот на движењето на луѓето:

1. **Се влече ка полжав.** (За бавен човек).

2. **Иде ка желка. / Спор ка желка.** (Човек што оди бавно).

3. **Се движи ка газела.** (За жена со убави долги нозе, грациозно)

4. **Лета ка птица.** (За брз човек)

5. **Трча ка зајак. / Брз ка зајак** (За брз човек).

Следниве примери се дел од фразеолошките изрази коишто се поврзани со изгледот на човекот.

1. **Кучиња го дрпале.** (Го искинале, распарталиле)

Пр. *Мирко изгледа ка кучиња да го дрпале.*

2. **Здебелен ка бивол.** (За човек со вишок килограми).
Пр. *Шо се здебелил ка бивол Васе!?*
3. **Слаб ка глисте да го јале.** (За многу слаб човек)
Пр. *Леле овја е слаб ка глисте да го јале, сирот.*
4. **Дебел ка свиња.** (За многу дебел човек).
Пр. *Го видов вчера Тоше, дебел ка свиња се напраел.*
5. **Голем ка мечка.** (за висок, крупен човек).
Пр. *Овја пораснал, голем ка мечка станал.*

Од овие примери може да се заклучи дека зголемената експресивност на фразеологизмите со анималистичка компонента овозможува вербално да се маркираат највпечатливите обележја на човечкиот надворешен изглед кои во негативна перспектива метафорички се доближуваат со сликата за најнепривлечните животни. Македонскиот јазик има богат речник и традиција на употреба на фразеолошки изрази кои често се користат во секојдневниот разговор. Во овој труд дадовме само неколку најчесто употребувани фразеолошки изрази коишто ги користат младите говорители на тетовскиот дијалект за да го обележат својот начин на размислување и изразување.

Ваквите изрази често се користат во различни регионални дијалекти и можат да бидат интересни поради своите локални особености. Преку дијалектната фразеологија се отвора можност за изучување на народната култура, обичаите и традициите на нашите предци. Нашата цел беше да ги анализираме фразеолошките изрази коишто го употребуваат младите генерации на социјалните мрежи.

Важно е да напоменеме дека дијалектите се динамични и можат да се менуваат со текот на времето. Луѓето во одредена област можат да го говорат дијалектот со одредени карактеристики, но тоа не значи дека сите ќе го говорат истото, но од огромна важност е сите ние да се грижиме за заштита и негување на својот мајчин јазик и да ги чуваме и негуваме дијалектните обележја бидејќи тие ја претставуваат убавината и специфичноста на јазикот.

Референции

- [1]. Велковска, С. (2008). *Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник*, Скопје: авторско издание
- [2]. Димитровски, Т. Ширилов Т. (2003 –2009). *Фразеолошки речник на македонскиот јазик*, Скопје: Огледало
- [3]. Ермакова, Л. Марков, Б. (1981). *Краток руско-македонски фразеолошки речник*, Скопје: УКИМ
- [4]. Кобелева, И. А. (2012) *Современная русская диалектная фразеология: лексико-грамматический и лексикографический аспекты*, Ськтывкар.
- [5]. Краева В. Ю. (2007) *Диалектная фразеология русских говоров Алтая* (лингвокультурологический аспект), Барнаул.
- [6]. Пеев К. (1972). *Фразеолошките изрази во македонскиот јазик*. Скопје: Институт за Македонски јазик „Крсте Мисирков“
- [7]. Трифуновска Јаниќ, С. Спасовска, М. (2023). *Јазикот на младите на социјалните мрежи*, Тетово: УТ
- [8]. ТРМЈ (2003-2014). *Толковен речник на македонскиот јазик*, том I-VI, Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“